

Zondag 9 februari 2014

Antwerpen, Elzenveld, 11 uur

Ex Tempore

Selva morale e spirituale

Monteverdi's testament

Om ten volle en ongestoord van de muziek te kunnen genieten vragen wij u even te controleren of uw **gsm** uitgeschakeld is.

We verzoeken u vriendelijk om uw **applaus** op te sparen tot het einde van het concert.

Koorlink meer dan volwassen!

Het zal waarschijnlijk als een mantra doorheen deze bladzijden weerklinken: Koorlink jubileert, en heeft in die 25 jaar een eigen plaats verworven binnen het Vlaamse muziekleven.

We waren erbij in het allerprilste begin, en hadden het uitzonderlijke genoegen quasi jaarlijks te mogen genieten van de warme gastvrijheid en waardering van publiek en organiserende ploeg. Artistiek kregen we - en dat is hoogst uitzonderlijk - telkens weer de vrije hand.

Dus dit is een stukje gezamenlijke geschiedenis. Misschien geen Grote Geschiedenis, maar wel een waardevolle bijdrage met een eigen gezicht.

Het is niet toevallig dat de geboorte van Koorlink en van Ex Tempore in hetzelfde jaar te situeren is. Misschien ontstond het wel uit dezelfde behoefte en op basis van dezelfde analyse, nl. de kans grijpen om de koorwereld in Vlaanderen te moderniseren, te professionaliseren, dynamischer te maken en in die beweging een rol te spelen.

Men kan zich afvragen wat nu eigenlijk het verschil is tussen een goed amateurkoor en de professionele ensembles. Uiteindelijk hoort men op het podium vaak geen verschil; het onderscheid zit eerder in de voorbereiding, de vergoeding, de individuele responsabilisering, de snelheid en kwaliteit van het assimilatievermogen van dirigent, koorzanger en ensemble als interactief geheel.

Er is inderdaad de laatste decennia heel wat veranderd in koorzingend Vlaanderen.

In mijn jeugd was de segregatie tussen amateurs en professionelen quasi compleet. Professionele koren (bv. van opera, radio) bestonden uit opgeleide solozangers met een vast statuut als werknemer. Beide aspecten hadden zo hun positieve, maar ook negatieve gevolgen. Professionelen werden vaak geassocieerd met begrippen als vakbond en vibrato, terwijl de diletantische koorwereld dan weer stond voor veel repetities, ongevormde stemmen en wisselend engagement van de vrijwillige leden.

Onder invloed van de oude-muziekbeweging - die in eerste instantie ongezien voorbij sloop aan de geïnstitutionaliseerde muziekwereld - kwam zowat alles in beweging. En dat liet z'n sporen na bij de status van dirigent, koor en koorzanger, met daarnaast een blijvende impact op het repertoire, de uitvoeringspraktijk en de interesse van concertorganisatoren.

En het is vanuit deze dynamiek dat Koorlink en Ex Tempore samen aan de weg hebben getimmerd in de voorbije kwarteeuw.

Er werd ingezien en aangegeven dat een te duidelijke scheiding tussen de wereld van amateur en professioneel niet steeds zinvol was. Als gevolg daarvan zagen we in de voorbije decennia nieuwe combinaties ontstaan binnen deze professionaliseringsgolf bij koor, dirigent en zanger. Een opvallende verschijning daarbij was de goed-zingende, goed-lezende, geresponsabiliseerde en ongebonden zanger, opgewassen tegen moeilijke partituren, weinig repetities, specifieke vragen van de historische uitvoeringspraktijk en solistische interventies, én met voldoende ambitie en competenties om tegen vergoeding beschikbaar te zijn op de gediversifieerde markt der gespecialiseerde vocale ensembles.

Ook dat is misschien niet onverdeeld positief, maar het is m.i. bijzonder belangrijk dat deze drie entiteiten (koor, zanger, dirigent) onafhankelijk van elkaar kunnen evolueren binnen een dynamische koorwereld, die op zoek is naar artistieke en maatschappelijke ontwikkeling.

Om deze ambitie te kunnen waarmaken is echter de medewerking vereist van twee andere actoren: de subsidiërende overheid en de concertorganisator.

Het hoofdstuk subsidies zullen we hier niet oplossen, daarvoor is het te beladen en te complex. De twijfelachtige verdeel-en-heers-politiek van de subsidiërende overheid heeft enkele jaren geleden genadeloos uitgehaald en zowat het hele middenveld van deze kleine professionele projectensembles, zo noodzakelijk voor de interne dynamiek van het koorleven, virtueel uitgeschakeld. En daar zijn zowel de zangers, de ensembles, de dirigenten als de organisatoren het slachtoffer van.

De organisator zelf staat tussen twee vuren: hij is ook afhankelijk van die onbetrouwbare partner, de overheid, en moet toch proberen te overtuigen via een eigen profiel. Daar past het betere amateurkoor normaal niet in, m.a.w. er is eigenlijk geen echt concertcircuit voor koren, tenzij gebaseerd op toevallige en eenmalige contacten. De reden daarvoor is mij niet duidelijk: mits een degelijke selectie krijg je heel wat mooie muziek op het podium voor weinig geld, en dat alles helemaal beantwoordend aan de criteria van participatie, kwaliteit en lokale verankering.

Maar - gelukkig voor ons en voor u - is Koorlink in dat gat gesprongen, en heeft het zich op een unieke wijze een stevige reputatie verworven door net datgene te doen wat anderen niet willen, durven of kunnen. De schuchtere - helaas nog steeds projectmatige - steun van de overheid en de welwillende bijdrage van bezoekers en donateurs houden het geheel democratisch toegankelijk zonder toegevingen aan de kwaliteit, wat zeker niet vanzelfsprekend is.

En, hoewel een gezamenlijke toekomst verre van zeker is, zijn wij geweldig blij dat we er bij waren, dankbaar dat we hier onze eigen muziekkeuze mochten brengen voor een uitgelezen publiek, en fier dat we een en ander mee mogelijk hebben gemaakt.

Dank u wel, Koorlink, en vaar wel.

Florian Heyerick

De *Selva morale e spirituale* van Claudio Monteverdi

Claudio Monteverdi (1567-1643) bekleedde tijdens zijn lange loopbaan als vooraanstaand componist een sleutelplaats in de belangrijke evolutie die de Italiaanse muziek doormaakte rond en na 1600. Onder onmiddellijke impuls van een vernieuwde interesse voor de reconstructie van de muziek bij het oude Griekse theater, en als gevolg van een zoektocht naar het

muzikaal uitdrukken van de *ware* menselijke emotie (ook hier was theater de voorloper), ebde de aandacht en de waardering voor de hooggeplaatste en ingewikkelde kunst van het polyfone schrijven langzaam weg. Niet de formules en andere compositorische reglementen waren aan de orde: langzamerhand streefden vooral zangers - die vaak ook zelf componeerden - naar een directere uitdrukkingwijze van allerlei open en verborgen passies van de menselijke ziel.

Een belangrijke theoretische en praktische neerslag hiervan vinden we in het opzienbarende werk van zanger-componist Giulio Caccini (ca. 1545-1618), *Le Nuove Musiche* uit 1602. Aan de hand van monodische en versierde madrigalen - een totaal nieuw genre - werd hier de basis gelegd voor de muzikale affectenleer, die in de volgende eeuwen het beeld van de Europese muzikale stijlontwikkeling zou bepalen, samen met de eerder in de Germaanse landen ontwikkelde muzikale retoriek. De affectenleer zou een min of meer theoretische benadering moeten zijn van de wijze waarop zielenroerselen op een begrijpelijke manier in muziek kunnen omgezet worden. Nochtans is er, zeker in Italië, daarover ontstellend weinig literatuur te vinden. De praktijk spreekt echter ruim voor zich, en niet in het minst door de dominante figuur van Claudio Monteverdi.

De stijl- en genreontwikkelingen rond 1600 gaven, samen met tal van economische en maatschappelijke factoren, de finale aanleiding tot het ontstaan van een totaal nieuw genre, dat uitermate geschikt leek om de vernieuwde schrijfwijze in toepassing te brengen - of was het eigenlijk omgekeerd? De componisten Jacopo Peri, Giulio Caccini en even daarna natuurlijk ook Claudio Monteverdi, waren verantwoordelijk voor een ongebruikelijk snel rijpingsproces van de opera. In Firenze en later in Mantua en Venetië bleek eerst het aristocratische publiek, maar al snel ook de burgerij, klaar voor het muzikale theater en zijn aangepaste vocale en instrumentale omlijsting. Daarnaast liet de snelle en hevige evolutie van de wereldlijke instrumentale en vocale muziek het geestelijke werk niet onberoerd. Monteverdi bevond zich plots in het middelpunt van het dispuut tussen de aanhangers van de oude stijl (*stile antico* of *prima prattica*) en die van de nieuwe schrijfwijze (*stile nuovo* of *seconda prattica*). Het is bijzonder boeiend de polemische briefwisseling te volgen tussen Claudio Monteverdi, zijn jongere broer Giulio Cesare en de totaal voorbijgestreefde tegenhanger Pellegrino Artusi. Hierin werden de verwijten van technische tekortkoming enerzijds en gebrekkige uitdrukingskracht anderzijds heen en weer gegooid.

Nochtans kunnen we Monteverdi niet aanwijzen als de grote vernieuwer. Wel kon hij zich zijn leven lang staande houden als een centrale figuur, niet *modieus* maar toch *bij de tijd*. En wanneer hij zich in Venetië, meer dan 70 jaar oud, opnieuw wijdde aan de opera, was het een even belangrijk historisch en muzikaal evenement als ten tijde van zijn ophefmakende eerste opera's te Mantua, *L' Orfeo* en *Arianna*, die hem een ongemeen grote waardering en bekendheid hadden bezorgd.

Op het gebied van de religieuze muziek was Monteverdi eigenlijk een dubbelzinnig figuur. Het was alsof hij geen besluit kon nemen: moest men alles overboord gooien en de polyfone schrijfwijze totaal verlaten voor nieuwigheden als monodie, *recitare cantando* en *stile concitato* en *concertato*, of kon men de oude stijl verder gebruiken en aanpassen aan

of vermengen met de moderne technieken? Of was de inhoud überhaupt belangrijker dan de vorm?

Monteverdi gaf er geen antwoord op. Hij liet eerder alle mogelijkheden open, en toonde op meesterlijke wijze dat alles mocht, als het maar goed gedaan was. In die zin was hij een uitermate belangrijk historisch figuur: alhoewel hij niemands navolger was, en ook geen echte leerlingen kende of school gemaakt heeft, voorzag hij ons op het gebied van de geestelijke muziek van een soort encyclopedische synthese van oud en nieuw, van opera en vocaal concert, van madrigaal en mis, van polyfonie en puur recitatief. De oorzaak voor deze stilistische veelzijdigheid in zijn geestelijke werken is ook te zoeken in het feit dat Monteverdi, bijna zijn gehele leven in dienst van de kerkelijke overheid, zich tijdens zijn bepalende ontwikkelingsjaren in Mantua nauwelijks bekommerde om religieuze opdrachten. Wanneer zijn collega aan het hertogelijke hof, Giovanni Giacomo Gastoldi, in 1609 overleed moest hij als nieuwe maestro di capella uiteindelijk toch op dit gebied presteren. Het resultaat is een unieke bundel die in 1610 gedrukt werd en opgedragen is aan paus Paulus V. Dong hij naar een interessantere job in Vaticaanse kringen? De eigenzinnige mengstijl, totaal los van de Venetiaanse en Romeinse traditie, schreef geschiedenis. Inderdaad, de niet-liturgisch geordende motetten, mis, psalmen, magnificats en geestelijke concerten - waaronder de verzameling gekend als de *Mariavespers* - zouden in vocale en instrumentale virtuositeit, zowel technisch als compositorisch, nauwelijks te evenaren zijn. Ook hier is het quasi nonchalant ontvouwen van een schijnbaar willekeurig gekozen schrijfstijl, waarin hij eigenlijk verschillende stijlen vermengde (van de zeer strenge zesstemmige parodiemis *In illo tempore* tot het florissante *Orfeo-contrafact* in de opening van de *Vespers*), een vreemde en boeiende ervaring.

In 1612 ontsloeg de nieuwe hertog van Mantua, Francesco Gonzaga, een aantal musici waaronder de reeds beroemde Monteverdi. Een jaar later bezette deze in Venetië de zeer goed betaalde en uitermate

verantwoordelijke functie van kapelmeester van de San Marco. Hij reorganiseerde er het volledige instrumentale en vocale effectief en kweet zich tot ieders voldoening van zijn kerkelijke opdracht, terwijl hij toch nog de ruimte en de tijd kreeg enkele belangrijke particuliere opdrachten aan te nemen en af te werken.

De meeste muziek uit Monteverdi's Venetiaanse tijd lijkt verloren. Er verschenen twee grote drukken: één die hij zelf superviseerde in 1640/41, en één na zijn dood in 1651. Het is onwaarschijnlijk dat hij niets anders zou geschreven hebben in die lange periode. Tenslotte was hij als kapelmeester verantwoordelijk voor de muziek in de kerk op ten minste alle belangrijke kerkelijke feestdagen. In 1641 verscheen de *Selva morale e spirituale* - opgedragen aan de keizerin van Oostenrijk Eleonora Gonzaga - als een allegaartje van stijlen, bezettingen en teksten.

De instrumentale bezetting is relatief eenvoudig en stereotiep: slechts twee violen en de basso seguente (basso continuo) hebben een zelfstandige partij (violen worden niet in elk werkje ingezet). Meer strijkers, en ook trombones, kunnen in sommige stukken meestal naar believen meespelen. Opnieuw liet Monteverdi ons zien wat men in zijn tijd kon aanvangen met de geestelijke muziek; niet hoe het moest zijn, maar wat de mogelijkheden waren en wat een meester ermee kon realiseren.

De inhoud is verbazend verscheiden: we vinden monodische motetten (met zeer sterke verwijzing naar de stile concitato uit de opera), psalmen in de oude Venetiaanse dubbelkorige stijl (*corispezzati*), uitgepuurde stile antico (in de vierstemmige mis), geestelijke madrigalen op Italiaanse tekst (onder meer van Francesco Petrarca), alternatieve misdelen in afwijkende modernere chromatische en dissonerende stijl, de *alla francese* stijl (waarvan niemand weet of het slaat op de schrijfwijze, de zangwijze of de vorm), het contrafact (met een verbazende *Stabat Mater* tekst op de muziek van de Lamento d'Arianna) en de *gewone* concertante stijl, hoewel iets minder virtuoos dan wat in Mantua gebruikelijk was.

Het meest opvallende is de nadrukkelijk twee- tot drievoudige zetting van bepaalde teksten, zoals *Beatus Vir*, *Gloria*, *Magnificat*, *Salve Regina*, *Dixit Dominus*, *Confitebor*, *Laudate pueri*, *Laudate Dominum*, Dit sterkt het gevoel dat het hier uiteraard niet gaat om een neerslag van liturgisch functioneel werk. Eens te meer echter liet Monteverdi ons zien hoe gemakkelijk hij omsprong met tekst en muziek, hoe veelzijdig zijn talent was en hoe hij, ongenaakbaar meesterlijk, de generaties na hem de mogelijke weg(en) toonde.

Florian Heyerick

Ex Tempore

Ex Tempore, gesticht in 1989, is een professioneel instrumentaal-vocaal ensemble dat zich concentreert op een stilistisch heldere en muzikaal boeiende benadering van de vocale muziek van 1600 tot heden.

De concert- en opnameactiviteiten concentreren zich rond de uitvoering van minder bekende vocaal-instrumentale muziek uit de barokperiode, zoals vormgegeven in het Kantata-project (2001-2007). In een kwantitatief variabele bezetting (van solistische bezetting tot kamerkoor) beweegt Ex Tempore zich in de wereld van motet, cantate en oratorium.

Enkele hoogtepunten uit de eerste jaren waren een Scarlatti-project, een opgemerkte realisatie in de Vlaamse Opera en een internationaal gewaardeerde uitvoering van *Der Tod Jesu* van Georg Philipp Telemann in Magdeburg (Duitsland).

Sindsdien verschenen er reeds ettelijke cd-realisaties met werk van Georg Philipp Telemann, Georg Friedrich Händel, Claudio Monteverdi, Heinrich von Herzogenberg, Domenico Scarlatti, Johann Ludwig Bach, Michael Haydn, e.a.

Belangrijke dirigenten als Reinhard Goebel en Sigiswald Kuijken werken graag samen met Ex Tempore en brachten het ensemble naar belangrijke podia in Europa.

In het spoor van de veelzijdige activiteiten van zijn dirigent Florian Heyerick vertegenwoordigt het ensemble Ex Tempore een vaste waarde binnen de wereld van de vocale barokmuziek.

Meer info: www.extempore.be

Florian Heyerick

Florian Heyerick studeerde in Gent, Brussel en Leuven en behaalde Eerste Prijzen voor blokfluit, dwarsfluit en kamermuziek. Tevens behaalde hij aan de Universiteit te Gent het licentiaatsdiploma in de muziekwetenschap.

Hij is artistiek docent en vakgroepvoorzitter aan het Muziekconservatorium te Gent (School of Arts). Verder stichtte hij het gespecialiseerde cd-label Vox Temporis, waarbinnen hij meer dan 50 unieke opnames realiseerde als producer.

Florian Heyerick is de stichter en artistiek leider van het vocaal ensemble *Ex Tempore*. Hij was ook regelmatig gastdirigent bij o.a. het *Collegium Instrumentale Brugense*, het barokorkest *Les Agréments*, het *Vlaams Radio Koor*, *Musica Antiqua Köln*, de *Komische Oper Berlin*, de *Nederlandse Bachvereniging*, de *Holland Symfonia*. Nu is hij ook artistiek leider van het *Musikforum Mannheim* en het barokorkest *Mannheimer Hofkapelle* (Duitsland). Als solist op blokfluit en clavecimbel treedt hij veelvuldig op.

In 1997 was Florian Heyerick bovendien festivalster van het Festival van Vlaanderen, en in 2000 ontving hij de cultuurprijs van de Stad Gent. Tevens is hij cultureel ambassadeur van zijn woonplaats Merelbeke.

Zijn efficiënte en frisse benadering, zijn stilistisch inzicht in veel verschillende stijlperiodes en zijn streven naar professionalisering van het koorzingen worden door vele musici en organisatoren in binnen- en buitenland gewaardeerd.

Zijn voortdurende aandacht voor de vernieuwing van het repertoire draagt hij uit via ontelbare lezingen en originele concertprogrammaties, zoals vormgegeven in het opmerkelijke Kantata-project (2001-2010).

Uitvoerders

Vocaal ensemble Ex Tempore

Sopranen

Annelies Brants, Griet De Meulder, Goedele Heidbüchel, Jo Jodts, Chris Magnus, Nel Van Hee

Alten

Leen Braeckman, Marleen Schampaert, Els Wollaert, Kersten Cottyn

Tenoren

Yves Van Handenhoven, Pieter de Moor, Paul Foubert, Joris Lasure, Wijnand Schepens

Bassen

Arnout Malfliet, Luc Martens, Koen Meynckens, Eric Vanderlinden, Hans Wils

Solisten: Annelies Brants, Goedele Heidbüchel, sopraan

Orgel: Dimos de Beun

Algemene leiding: Florian Heyerick

Selva morale e spirituale

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Magnificat Secondo

voor vierstemmig koor

Beatus Secondo

voor vijfstemmig koor en basso continuo

Confitebor Terzo alla francese

voor 2 sopranen, vijfstemmig koor en basso continuo

Salve Regina

voor 2 sopranen en basso continuo

Memento

voor 2 vierstemmige koren en basso continuo

È questa vita un lampo

voor vijfstemmig koor en basso continuo

Messa – Kyrie

voor vierstemmig koor

Crucifixus

voor vierstemmig koor en basso continuo

Messa - Agnus Dei

voor vierstemmig koor

Laudate Dominum omnes gentes Terzo

voor 2 sopranen, achtstemmig koor en BASSO CONTINUO

Teksten

Magnificat Secundo

Magnificat anima mea Dominum.
Et exultavit spiritus meus
in Deo salutari meo.
Quia respexit
humilitatem ancillae suae:
ecce enim ex hoc beatam
me dicent omnes generationes.
Quia fecit mihi magna
qui potens est
et sanctum nomen ejus.
Et misericordia ejus
a progenie in progenies
timentibus eum.
Fecit potentiam in brachio suo:
dispersit superbos mente cordis sui.
Deposuit potentes de sede,
et exultavit humiles.
Esurientes implevit bonis:
et divites dimisit inanes.
Suscepit Israel puerum suum,
recordatus misericordiae suae.
Sicut locutus est ad patres nostros,
Abraham et semini ejus in saecula.
Gloria Patri, et Filio
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio,
et nunc, et semper,
et in saecula saeculorum.
Amen.

Hoog verheft mijn ziel de Heer!
Verrukt is mijn geest
om God mijn Verlosser,
want Hij zag toe
op zijn nederige dienstmaagd:
zie, vanaf heden
prijzen alle geslachten mij zalig.
Want de Almachtige deed aan mij
zijn wonderwerken
en heilig is Zijn naam.
En Zijn barmhartigheid gaat
van geslacht tot geslacht
voor hen die Hem vrezen.
Hij toonde de kracht in Zijn arm:
Hij vernederde de hovaardigen.
De machtigen stootte Hij van hun
troon, de eenvoudigen verhief Hij.
Hongerigen gaf Hij eten, rijken
stuurde Hij met lege handen weg.
Hij bekommerde zich om Israel, Zijn
barmhartigheid indachtig.
Zo sprak Hij tot onze voorvaderen,
tot Abraham en zijn geslacht.
Eer aan de Vader, de Zoon
en de Heilige Geest.
Zoals het was in het begin,
en nu en altijd,
en in de eeuwen der eeuwen.
Amen.

Beatus secundo

Beatus vir qui timet Dominum,
in mandatis eius volet nimis.
Potens in terra erit semen eius
generatio rectorum benedicetur
Gloria et divitiae in domo ejus.
Et iustitia eius manet
in saeculum saeculi.
Exortum est
in tenebris lumen rectis
misericors et miserator
et iustus.
Iucundus homo qui miseretur
et commodat;
disponet sermones suos in iudicio,
quia in aeternum
non commovebitur.
In memoria aeterna erit iustus
ab auditione mala non timebit
paratum cor eius sperare
in Domino confirmatum est
cor eius non commovebitur,
donec dispiciat inimicos suos
dispersit dedit pauperibus,
iustitia eius manet
in saeculum saeculi;
cornu eius exaltabitur in gloria.
Peccator videbit et irascetur
dentibus suis fremet et tabescet
desiderium peccatorum peribit.
Gloria Patri et Filio
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio
et nunc et semper
et in saecula saeculorum.
Amen.

Gelukkig de man die de Heer vreest,
die behagen heeft in zijn geboden.
Machtig zal op aarde zijn kroost zijn,
de vromen zijn gezegend.
Luister en rijkdom zijn in zijn huis.
En zijn gerechtigheid duurt
immer en eeuwig.
Hij straalt in de duisternis als een
licht voor de rechtschapenen,
Hij die barmhartig is, en
mededogend en rechtvaardig.
Zalig de mens, die barmhartig is
en te leen geeft;
hij schikt zijn woorden met oordeel,
want in eeuwigheid zal hij
niet wankelen.
In eeuwig aandenken zal hij recht-
vaardig zijn; kwade tijding moet hij
niet vrezen. Vast staat zijn hart in
vertrouwen op de Heer, zijn hart is
sterk; hij zal niet wankelen,
totdat hij neerziet op zijn vijanden.
Hij strooit uit, geeft aan de armen,
zijn gerechtigheid duurt
immer en eeuwig;
zijn hoorn steekt hoog uit in
heerlijkheid. De zondaar ziet het, is
woedend, knarsetandt, is nijdig;
maar zijn wens gaat te loor.
Eer aan de Vader, de Zoon
en de Heilige Geest.
Gelijk het was in het begin,
en nu en altijd
en tot in de eeuwen der eeuwen.
Amen.

Confitebor Terzo alla francese

Confitebor tibi Domine
in toto corde meo,
in consilio justorum,
et congregatione.

Magna opera Domini:
exquisita in omnes voluntatis ejus.

Confessio et magnificentia
opus ejus:

et justitia ejus manet
in saeculum saeculi.

Memoriam fecit mirabilium suorum,
misericors et miserator Dominus:
escam dedit timentibus se.

Memor erit

in saeculum testamenti sui:
virtutem operum suorum

annuntiabit populo suo
ut det illis haereditatem gentium:
opera manuum ejus
veritas et iudicium.

Fidelia omnia mandata ejus,
confirmata in saeculum saeculi,
facta in veritate et aequitate.

Redemptionem misit populo suo;
mandavit in aeternum
testamentum suum.

Sanctum et terribile nomen ejus;
initium sapientiae timor Domini.

Intellectus bonus omnibus
facientibus eum;

laudatio ejus manet
in saeculum saeculi.

Gloria Patri, et Filio et Spiritui
Sancto. Sicut erat in principio, et
nunc, et semper,
et in saecula saeculorum. Amen.

U Heer wil ik loven
uit heel mijn hart,
op de bijeenkomst van de vromen
en in de vergadering.

Groot zijn de werken van de Heer:
passend met Zijn welbehagen.

Lof en heerlijkheid straalt
uit Zijn werk:

en Zijn rechtvaardigheid duurt
immer en eeuwig.

Een herinnering aan Zijn wonderen
liet Hij na, barmhartig is de Heer:
spijs gaf Hij aan wie Hem vreesden.

Eeuwig zal Hij Zijn verbond
gedachtig zijn:

de kracht van Zijn werking deed hij
Zijn volk kennen door hun het
erfdeel van de heidenen te geven.
Het werk van Zijn handen getuigt
van trouw en recht.

Onwrikbaar zijn al Zijn geboden,
bevestigd voor eeuwig, gegeven
in trouw en rechtmatigheid.

Verlossing zond Hij aan Zijn volk;
Hij maakte voor eeuwig
Zijn verbond.

Heilig en ontzaglijk is Zijn naam;
het begin van de wijsheid is de
vrees voor de Heer. Juist inzicht
bezitten allen die ze beoefenen;
Gods lof duurt
immer en eeuwig.

Eer aan de Vader, de Zoon en de
Heilige Geest. Gelijk het was in het
begin, hier en nu, en tot in de
eeuwen der eeuwen. Amen.

Salve Regina

Salve Regina,
mater misericordiae!
Vita, dulcedo
et spes nostra, salve!
Ad te clamamus
exules filii Evae.
Ad te suspiramus,
gementes et flentes,
in hac lacrimarum valle.
Eia ergo, advocata nostra,
illos tuos misericordes oculos
ad nos converte.
Et Jesum,
benedictum fructum ventris tui
nobis post hoc exilium ostende!
O clemens, o pia,
o dulcis virgo Maria!

Gegroet, Koningin,
Moeder van barmhartigheid!
Ons leven, onze zoetheid,
onze hoop, wees gegroet!
Tot u roepen wij,
bannelingen, kinderen van Eva.
Tot u verzuchten wij,
klagend en wenend,
in dit tranendal.
Welaan dan, onze Middelaressen,
sla uw zo barmhartige ogen
op ons neer.
En toon ons Jesus,
de gezegende vrucht van uw
lichaam na deze ballingschap.
O genadige, o meedogende,
o zoete Maagd Maria!

Memento

Memento Domine David,
et omnis mansuetudinis ejus,
sicut juravit Domino,
votum vovit Deo Jacob.
Si introiero in tabernaculum
domus meae,
si ascendero in lectum strati mei.
Si dederō somnum oculis meis,
et palpebris meis dormitationem
et requiem temporibus meis,
donec inveniam locum Domino,
tabernaculum Deo Jacob.

Blijf David gedenken, Heer,
en alle moeite die hij zich troostte,
hoe hij de Heer toezwoer,
de God van Jacob een gelofte deed.
Ik wil niet binnengaan in de tent,
mijn woning, ik wil de sponde van
mijn legerstede niet beklimmen.
Ik wil geen slaap gunnen aan mijn
ogen, en geen rust aan mijn slapen,
vooraleer ik een plaats gevonden
heb voor de Heer, een woonstee
voor de God van Jacob.

Ecce audivimus eam in Ephrata,
invenimus eam in campis silvae.
Introibimus in tabernaculum ejus,
adorabimus in loco
ubi steterunt pedes ejus.
Surge Domine in requiem tuam,
tu et arca sanctificationis tuae.
Sacerdotes tui induantur justitiam
et sancti tui exultent.
Propter David servum tuum,
non avertas faciem Christi tui.
Juravit Dominus David veritatem,
et non frustrabitur eam:
de fructu ventris tui ponam
super sedem tuam.
Si custodierint filii tui
testamentum meum,
et testimonia mea haec,
quae docebo eos
et filii eorum usque in saeculum,
sedebunt super sedem tuam.
Quoniam elegit Dominus Sion,
elegit eam in habitationem sibi.
Haec requies mea
in saeculum saeculi:
hic habitabo quoniam elegi eam.
Vidua ejus benedicens
benedicam,
pauperes ejus saturabo panibus.
Sacerdotes ejus induam salutari
et sancti ejus
exultatione exultabunt.
Illuc producam cornu David,
paravi lucernam Christo meo.
Inimicos ejus induam confusione:
super ipsum autem effloreat
sanctificatio mea.

Zie, wij hoorden dat zij in Efrata
was, wij vonden haar in het woud.
Laat ons Zijn woonstee binnegaan,
en die plaats bewonderen, laat ons
neervallen voor Zijn voetschabel.
Rijs op, Heer, naar Uw rustplaats,
Gij en de ark van Uw heiliging.
Mogen Uw priesters gerechtigheid
tonen, mogen Uw vromen juichen.
Wegens David, Uw dienstknecht,
wijs Uw Gezalfde niet af.
Trouw zwoer de Heer aan David,
en Hij zal er niet van afwijken:
Een kind van u plaats Ik
op uw troon.
Indien uw zonen
Mijn verbond bewaren,
en de voorschriften
die Ik hun leer
zullen ook hun zonen immer
blijven heersen op uw troon.
Ja, de Heer heeft Sion uitverkoren,
uitverkoren tot Zijn woning.
Dat is mijn rustplaats voor immer en
eeuwig; hier wil Ik wonen, want Ik
heb het uitverkoren.
Zijn weduwe
wil Ik zegenen,
zijn armen verzadigen met brood.
Zijn priesters wil Ik met heil
bekleden, en zijn vromen zullen
jubelen en juichen.
Daar wil Ik een hoorn voor David
maken, licht voor Mijn Gezalfde.
Zijn vijanden wil Ik met schande
bedekken, maar op zijn hoofd zal
Mijn kroon schitteren.”

Gloria Patri, et Filio
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio,
et nunc, et semper,
et in saecula saeculorum.
Amen.

Eer aan de Vader, de Zoon
en de Heilige Geest.
Gelijk het was in het begin,
en nu, en altijd,
en tot in de eeuwen der eeuwen.
Amen.

E questa vita

E questa vita un lampo
ch'all'apparir dispare
in questo mortal campo.

Dit leven is een bliksemstraal,
zo verschenen, reeds verdwenen
in dit land des doods.

Che se miro il passato
è già morto il futuro
ancor non nato
il presente sparito
non ben anco apparito.

Amper zag men wat voorbij is
of reeds sterft wat komen zal,
nog ongeboren,
en is het heden, reeds verdwenen,
nauw verschenen.

Ahi lampo fuggitivo
e si m'alletta
e dopo il lampo
pur vien la saetta.

Ach, vluchtige straal,
hoezeer verlang ik naar u,
ook al komt na uw licht
de schicht.

Kyrie

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Heer ontferm u over ons.
Christus ontferm u over ons.
Heer ontferm u over ons.

Crucifixus

Crucifixus etiam pro nobis:
sub Pontio Pilato passus
et sepultus est.

Hij werd voor ons gekruisigd;
onder Pontius Pilatus heeft hij
geleden en is hij begraven.

Agnus Dei

Agnus Dei,
qui tollis
peccata mundi,
miserere nobis.

Lam Gods,
dat de zonden
van de wereld wegneemt.
Ontferm U over ons.

Laudate Dominum Terzo

Laudate Dominum omnes gentes:
laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super nos
misericordia ejus
et veritas Domini manet
in aeternum.
Gloria Patri, et Filio
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio,
et nunc, et semper,
et in saecula saeculorum.
Amen.

Looft de Heer, alle gij volken:
roemt Hem, alom ter wereld.
Ons omgeeft zijn genade,
grootmachtig,
en de trouw van de Heer staat
voor eeuwig.
Eer aan de Vader en de Zoon
en de Heilige Geest.
Zoals het was in den beginne,
En nu, en altijd,
en tot in de eeuwen der eeuwen.
Amen.

Vertalingen:

Dora Mahy en Herman Verheeke

KOORLINK vzw verenigt een groep koormelomanen die jaarlijks in het Elzenveld (Antwerpen) en in de Sint- Margaritakerk (Tielen) de Koorcyclus A Capella organiseren.

Emiel Bouchier, Kamiel Cooremans, Valerie Konings, Ann Laenen, Jos Lams, Flor Peeters, Liesbeth Segers, Juul Sels, Hugo Van Gaver, Erik Van Loon, Patrick Van Looy, Gerd Wenmeekers en Richard Wils.

Koorlink zoekt nog enthousiaste vrijwilligers voor het onthaal op de concertdagen. Meld u bij Jos Lams, 03 227 35 37 of info@koorlink.be

Correspondentieadres Antwerpen

Zirkstraat 24 bus 21, 2000 Antwerpen

Info: tel 03 227 35 37

E-mail: info@koorlink.be

Correspondentieadres Kempen

Gierlebaan 10, 2460 Tielen

Info:tel 014 55 53 84

E-mail: patrick.van.looy@koorlink.be

Website: www.koorlink.be

Het A Capella Genootschap

De leden van het A Capella Genootschap genieten van

- toegang tot alle concerten van de cyclus,
- vaste voorbehouden plaatsen,
- exclusieve nevenactiviteiten,
- naamvermelding in onze publicaties.

A Capella Genootschap Antwerpen

Mevr.	Marie-José Antheunis
Mevr.	Maria Baets
Mevr.	Vera Beck
Mevr.	Berger
Dhr. en Mevr.	Lut Braem
Dhr. en Mevr.	Cap-Vandewijer
Dhr.	Castelein
Mevr.	Carine Ceyskens
Dhr. en Mevr.	L. Craen-Rodenbach
Mevr.	Cuykens
Mevr.	Daels-Gekiere
Mevr.	Simonne Daems
Dhr. en Mevr.	De Beule-Daman
Mevr.	Maria De Bie
Mevr.	De Bie-De Muyenck
Dhr. en Mevr.	de Boel-Otte
Dhr. en Mevr.	Ivan en Bea De Mol-Luyten
Dhr. en Mevr.	De Queker
Mevr.	Maria Devos
Mevr.	Godelieve De Wilde
Dhr. en Mevr.	De Wolf-Thienpont
Mevr.	Y. Dusoso
Dhr. en Mevr.	Frans Eyckmans
Mevr.	Franssen-Fornoville
Dhr. en Mevr.	Gadeyene-Krol
Mevr.	Maria Geerts-Marijs Totte

Dhr. en Mevr. W. Heirbaut-De Cock
Mevr. P. Hermans
Mevr. Hesbain
Dhr. en Mevr. Frank en Marijke Heyvaert-De Bleser
Dhr. en Mevr. J. Hollenfeltz-Dutreux
Dhr. en Mevr. Roger en Rita Honinckx-Verhaegen
Dhr. en Mevr. F. Huybrechts
Dhr. en Mevr. Ivo en Marleen Jacobs-De Bouw
Dhr. en Mevr. Janssens-Vandenbergh
Dhr. en Mevr. Laenen
Mevr. Els Lams
Mevr. Line Lams
Dhr. en Mevr. W. Lams-Verdeyen
Mevr. Lieve Lauwers-Chris Wouters
Dhr. en Mevr. Leroy-Blondiau
Dhr. en Mevr. M. Leytens
Dhr. R. Maesen
Dhr. en Mevr. Ivo-Catherine Mennes-Hoefnagels
Dhr. en Mevr. H. Peeters
Mevr. Raeymaekers
Dhr. en Mevr. Florent Ratinckx
Dhr. en Mevr. Reyns
Mevr. Christina Rogmans
Dhr. en Mevr. Juul Sels-Verhaegen
Dhr. en Mevr. E. Siaens
Mevr. R. Smits
Dhr. en Mevr. Rita Somers
Dhr. en Mevr. E. Spooren
Mevr. Storms
Dhr. Theo Theuwissen
Dhr. en Mevr. Tillemans-De Bruyn
Dhr. D. Timmermans
Dhr. T. Timmermans
Dhr. en Mevr. H. Torfs
Mevr. Trogh
Dhr. Ulenaers
Dhr. en Mevr. Paul Valgaeren-Cuyvers
Dhr. en Mevr. L. Van Bets

Mevr. L. Van Brempt
Dhr. en Mevr. Van Den Berghe
Dhr. en Mevr. Van den Driessche-Van Mechelen
Dhr. en Mevr. Van den Eede
Dhr. en Mevr. E. Vanderschommen
Mevr. Vander Velde
Dhr. en Mevr. Van de Spiegle
Mevr. C. Van Dijk
Dhr. Hugo Van Doren
Mevr. M. Van Elsen
Dhr. en Mevr. Vangeel-Gerckens
Dhr. en Mevr. Van Ginniken
Dhr. en Mevr. Van Herwegen
Dhr. Guido Van Mechelen
Dhr. en Mevr. Leo en Marie-Thérèse Van Meerbeeck-Smet
Mevr. Van Obbergen
Mevr. Anna Van Puyvelde
Dhr. Leo Van Roosbroeck
Dhr. en Mevr. Jos Van Thillo
Dhr. en Mevr. R. Vergeyle-Verhaegen
Mevr. L. Verhaegen
Mevr. M. Vermeulen-Hermans
Dhr. Maurice Verniers
Mevr. Gaby en Lieve Verstringe
Mevr. Louisa Verstringe
Mevr. G. Wenmeekers
Dhr. Richard Wils

A Capella Genootschap Kempen

Dhr. en Mevr. L. Aerden-Doemen
Dhr. en Mevr. P. Ardui-Geerts
Dhr. en Mevr. Baudoin-Klockaerts
Dhr. en Mevr. Beyens-Herygers
Eerw. Pater Leo Bortier
Mevr. N. Carnas
Dhr. en Mevr. P. Certiaens-Caeymaex

Dhr. en Mevr. L. Claes-Van Besien
Dhr. en Mevr. De Boeck-Peytier
Mevr. Cecile Deckers
Dhr. en Mevr. Jef en Rita De Houwer-Verboven
Dhr. en Mevr. F. De Preter-L. Janssens
Dhr. en Mevr. A. De Schepper-Jacobs
Dhr. en Mevr. M. De Vos-Paulussen
Dhr. en Mevr. P. De Winter-Vervoir
Dhr. en Mevr. J. Diels-Proost
Dhr. en Mevr. T. Dieltiens
Dhr. en Mevr. G. Durinckx-Stappaerts
Mevr. Nicole Eelen
Mevr. Maria Eelen
Dhr. en Mevr. H. Geivers-Leemans
Mevr. Suzanne Gevers
Mevr. A. Janssens
Mevr. C. Janssens
Dhr. en Mevr. W. Joos-Van Hove
Mevr. M. Kennes-Agemans
Dhr. en Mevr. W. Kennes-Desmyter
Dhr. en Mevr. J. Kuyps-Van de Looverbosch
Dhr. en Mevr. R. Laureyssen-Jacobs
Mevr. L. Leenders
Dhr. en Mevr. Y. Leire
Dhr. en Mevr. Marannes-Lazou
Mevr. Ria Peeters
Dhr. en Mevr. F. Peeters-Jacobs
Dhr. en Mevr. K. Peeters-Van Looy
Dhr. en Mevr. A. Peeters-Van Peel
Dhr. en Mevr. Jos Peeters-Verlinden
Dhr. L. Renders
Mevr. K. Scheirs
Dhr. W. Scheirs
Dhr. en Mevr. L. Schoepen-Ruts
Mevr. Nieke Smolderen
Dhr. en Mevr. Adrien Sneyers
Dhr. Luc Stappaerts
Dhr. en Mevr. G. Stappaerts-Van der Steen

Baron en Mevr. R. Stouthuysen-Schuermans
Dhr. J. Sysmans
Mevr. M. Timmermans
Mevr. Nadine Urkens
Dhr. en Mevr. A. Uytterhoeven
Dhr. en Mevr. H. Van Gaver-Mampuys
Dhr. en Mevr. R. Van Gestel-Pynaerts
Dhr. en Mevr. J. Van Hees-Spaenenborgh
Dhr. en Mevr. A. Van Herpe-Loos
Dhr. en Mevr. G. Van Laar-Van Hees
Dhr. en Mevr. P. Van Looy-Stappaerts
Dhr. en Mevr. B. Van Rompaey-Paesen
Mevr. M. Van Schoubroeck
Dhr. en Mevr. R. Van Soom
Dhr. en Mevr. J. Van Thienen-De Vis
Dhr. en Mevr. A. Vercammen-Adriaensen
Mevr. Erna Verstricht
Mevr. E. Verswijfelt
Dhr. en Mevr. W. Verwimp-Herijgers

Maakten dit concert mogelijk

**Provincie
Antwerpen**

**Provincie Antwerpen, Departement Cultuur
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Cultuur, Jeugd,
Sport en Media – Agentschap Kunsten en Erfgoed
Stedelijke Cultuurraad van Antwerpen
Koor&Stem Antwerpen
Gemeentebestuur van Kasterlee**

- ABS Kopieercentrum, Antwerpen
- Antec BVBA
- Belfius, Lange Gasthuisstraat, Antwerpen
- Brasserie Onder den Toren, Tielen
- De Bock nv, Hoogstraten
- Dierickx-Leys effectenbank
- International Magazine Store, Antwerpen
- Erik Van Loon, Schoten
- Belfius Bank en Verzekeringen, Kasterlee
- Blue Box, Lichtaart
- BNP Paribas-Fortis, Tielen
- Brandstoffen Moorkens, Tielen
- De Mansarde, Tielen
- Euro Spar, Lichtaart
- Groep Den Eyck, Kasterlee
- HBM BVBA, Kasterlee
- KBC Bank en Verzekeringen, Tielen
- NV Van Dessel/Insurance Brokers, Berlaar
- Uurwerken Peeters Tielen
- Zakenkantoor Andries/Record Bank, Tielen

Maakten dit concert ook mee mogelijk

Belfius Bank, Antwerpen

Dhr. en Mevr. Paul Keuppens-Van Gorp, Tielen

In memoriam Monique Lesenne

Moeder, motor en monument

‘Er is nog zo veel basiswerk te verrichten!’ Hoe eenvoudig en kort dit laatste bericht van Monique ook is, het tekent haar ten volle. Als geen ander kende zij het reilen en zeilen van de koorwereld. Zij stond als eenvoudige vrijwilliger tussen de zangers en spoorde hen kordaat aan om steeds opnieuw hun artistieke grenzen te verleggen.

Zij was het luisterend oor op ontelbare concerten en wedstrijden, maar ze bleef zich opbouwend kritisch opstellen. Als zij er niet was, werd dit als een echt gemis ervaren. Dirigenten waardeerden haar persoonlijke mening en haar rake opmerkingen die zij steeds met een vleugje humor wist te brengen. De koorwereld verliest met Monique Lesenne een moeder die altijd klaar stond voor haar koorvrienden.

Monique Lesenne was ook de organisator, de motor van een hele reeks schitterende nationale en internationale koorevenementen: zingweken, koor-wedstrijden, festivals en cursussen. Haar doorzettingsvermogen zorgde ervoor dat kinderen en jongeren uit heel de wereld de kans kregen om elkaar te ontmoeten en samen te zingen. Als organisator stelde ze niet zichzelf, maar wel ‘de kwaliteit’ van wat er werd gezongen centraal.

Monique Lesenne legde samen met haar generatiegenoten de basis voor een internationale koorgemeenschap waarin via muziek en samenzang een boodschap van respect, verdraagzaamheid en vrede wordt uitgedragen. Zo groeide zij uit van eenvoudige vrijwilliger tot monument voor de koorwereld.

De nationale en internationale koorgemeenschap is Monique Lesenne heel erkentelijk voor wat zij heeft betekend. Wij verliezen met haar een moeder, een motor en levensgroot monument.

Voor u gelezen bij Koor&Stem

Vlaams Radio Koor o.l.v. Bart Van Reyn

Den Grooten Oorlog

Het laatste concert van ons jubileumseizoen vindt plaats op zondag 16 maart

om 11 uur in het Elzenveld, Antwerpen

om 16 uur in de Sint-Margaritakerk, Tielen.

1914: de Eerste Wereldoorlog breekt uit en sleurt al snel heel Europa, Rusland en de Verenigde Staten mee in een bloedig conflict dat de kaart van Europa voor altijd zal hertekenen.

2014: honderd jaar later wordt *Den Grooten Oorlog* door de wereld herdacht. Het Vlaams Radio Koor doet dit met hartverwarmende muziek van Engelse componisten, die de oorlog van dichtbij of iets verderaf meemaakten, maar ook

met oorlogsliederen: nu eens patriottisch, dan weer romantisch of troostend. Ravels *Tombeau de Couperin*, waarvan elk deel opgedragen is aan een vriend die tijdens WO I sneuvelde, loopt als een rode draad doorheen dit aangrijpende programma.

Over harpen, helden, heiligen en Apollo

Om het jubileumjaar nog meer glans te geven nodigen wij iedereen uit op het feestconcert *Dancer before God* op zondag 18 mei, 15 uur met Steven Marien (tenor) en Ellen Schafraet (harpen).

Van oudsher worden de lier en de harp geassocieerd met het heroïsche, niet in het minst door de boogvorm van het instrument. Voorts is de harp ook hét attribuut bij uitstek van de troubadour, de adellijke ridder-minnaar, die in hoofse bewoordingen zijn adoratie voor de geliefde dame kenbaar maakt. Apollo, de Griekse god van de muziek, werd stevast afgebeeld met een lier en ook de bijbelse koning David verzachtte Sauls nachten met zijn zoete snarenspeel.

De harp is echter ook het instrument van de nostalgie en leent zich tot het oproepen van schemerige avondsferen en lyrische ochtendstemmingen.

Tenor Steven Marien en harpiste Ellen Schafraet nemen u mee op tocht doorheen acht eeuwen muziekgeschiedenis.

Ze staan stil bij troubadoursliederen uit de 13de eeuw, barokke madrigalen en songs van Monteverdi en Purcell, maar houden ook halt bij Mozart, Schubert en de onvolprezen Lodewijk Mortelmans. Afwisselend zijn de kleine middeleeuwse harp, de barokke tripelharp en de moderne chromatische pedaalharp hun gezelschap. Sluitstuk van het programma is Benjamin Britten's magistrale Canticum voor tenor en harp, *the Death of Saint Narcissus*.

A Cappellaleden: gratis, aanmelden gewenst.

Niet-leden: 10 euro, reserveren.

Aanmelden en reserveren op www.koorlink.be

Na het concert bieden we u een drankje aan.

Brabants Volkoren

Brabants Volkoren is een project op initiatief van de Stichting Babel uit Breda. Dit project beoogt een meerjarige samenwerking tussen vooraanstaande Brabantse kamerkoren in Nederland.

Programma 2014

Datum	Locatie	Koor
Za 18 januari	Eindhoven	Ad Parnassum
Zo 16 februari	Raamsdonk	Clari Cantus (Leuven, België)
Zo 16 maart	Raamsdonk	Collegium Vocale Eindhoven en Capella Brabant
Zo 25 mei	Raamsdonk	Ad Parnassum en Helmonds Vocaal Ensemble
Zo 15 juni	Raamsdonk	Cappella Breda en Capella Brabant
Za 20 september	Eindhoven	Collegium Vocale Eindhoven en Cappella Breda
Zo 12 oktober	Antwerpen	Capella Brabant
Za 1 november	Eindhoven	Helmonds Vocaal Ensemble
Zo 16 november	Raamsdonk	Cappella Pratensis

Meer info: www.brabantsvolkoren.nl